

Seminář z pedagogické psychologie

Vstupní informace
a
téma autoregulace

Kontakt

▣ **Mgr. et Mgr. Jan Mareš, Ph.D.**

- jmares@fss.muni.cz
- diskusní fórum předmětu
- konzultační hodiny: pondělí 12:00-13:00; jindy jen po předchozí domluvě
(Katedra psychologie, Poříčí 31, Brno)

Požadavky na ukončení kurzu

- Seminární práce – poster
 - Téma dle vlastního výběru v sylabu (teoretická a empirická část)
 - Do 22.10. – anotaci problému do ISu (odevzdávárna)
 - 12. a 19.11. proběhne v semináři „posterová sekce“ s rozpravou nad postery
- Aktivní účast na seminářích (65%)
- Zápočtový test
- (pro XY_SŠ zkouška – písemná forma)

Požadavky na ukončení kurzu (2)

- **Zkouška** je prováděna ve zkouškovém období písemnou formou. Zkouší se v rozsahu látky, který je dán v sylabu uvedenými problémovými okruhy. Základní literatura je základní, technické minimum.
 - Zkoušený odpovídá písemně během 45 min. Na 10-12 otázek (dle varianty testu; volné odpovědi). Správná odpověď je za 2 body, částečně správná za 1 bod.

Prosím studenty s SPU či senzorickým handicapem aby o svých specifických požadavcích na podobu výuky a zkoušky informovali vyučujícího co nejdříve.

Případné dotazy k seminárním pracím atd. vyučující rád zodpoví v diskuzním fóru předmětu v ISu.

Koncepce kurzu

□ **Kurs je věnován:**

- *vybraným **teoretickým a metodologickým otázkám výchovy a vzdělávání** z pohledu pedagogické a školní psychologie,*
- ***studiu metod** pedagogické a školní psychologie,*
- *některým **širším souvislostem výchovy a vzdělávání ve škole a v rodině,***
- ***vybraným speciálním tématům** pedagogické a školní psychologie*

Psychologie výchovy a vzdělávání

- Doporučená literatura (vč. přednášek a odkazů v ISu)
- Odborná periodika (obvyklá s důrazem na)
 - <http://knihovna.fss.muni.cz/KnihovnaFSS/eiz.php>
 - Pedagogika
 - Psychológia a pato psychológia dieťaťa
- Populární periodika
 - Moderní vyučování
 - Učitelské noviny (...)
- Internetové zdroje
 - eBrary <http://site.ebrary.com/lib/masaryk>
 - Stránky např. www.ceskaskola.cz
 - Databáze (ERIC, JSTOR)
 - Svépomocné skupiny

...opravdu úvodem

□ Pedagogická psychologie

- v tradičním dělení se řadí mezi aplikované psychologické disciplíny, ev. hraniční
- aplikované disciplíny ped. ps.
 - psychologie pro učitele
 - školní psychologie
 - poradenská psychologie (...)
- mnoho přesahů (pedagogika, kognitivní psychologie, sociologie, politika, filosofie...)
- dlouhá historie (zejména význum učení - asocianisté, Ebbinghaus, ...;)
- v anglosaské terminologii *educational psychology*, častěji *educational sciences*

Pedagogická psychologie - perspektivy

- v rámci výkladu i literatury se střídají perspektivy
 - **jedinec** (žák, učitel, rodič - zejména s důrazem na učení, výchovu a vývoj)
 - **sociální skupiny**, jejich dynamika a vliv (rodina, školní třída, škola)
 - **teorie, metody** ev. intervence

Autoregulace učení

Terminologie

□ **učení se vs. řízení vlastního učení**

(Kulič, 1992)

□ řízení učení:

■ *vnější*

□ *(více rozpracováno – pedagogika, psychologie),*

■ *vnitřní*

□ *autoregulace*

„Jsme odpovědní za své vlastní učení, ale je otázkou, jestli všichni mohou být odpovědni za řízení svého učení“

(Candy, 1987, Garrison, 1992)

Autoregulace

- autoregulace (*sebepojetí, sebehodnocení*)
- zdroje
 - vnější (*rodiče, učitelé, kamarádi*)
 - vnitřní (*vč. tzv. osobnostní autoregulace*)
- **autoregulace učení** – aktivita v procesu učení po stránce činnostní, motivační i metakognitivní; stanovuje si cíle, iniciuje a řídí své úsilí a používá specifických strategií s ohledem na kontext učení
(Zimmerman, 1998)

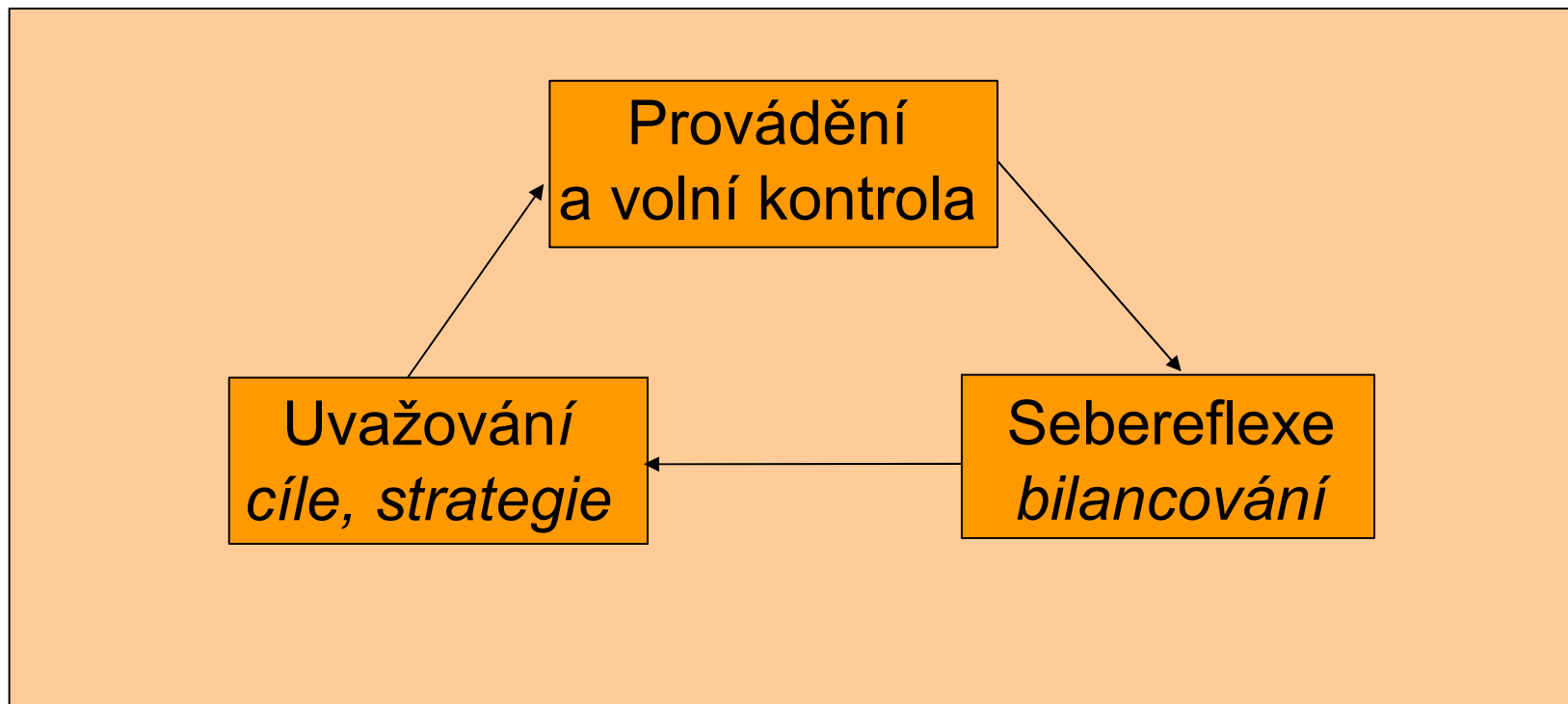
Autoregulace - předpoklady

- potencialita každého žáka
- výuka musí umožnit získat dovednost „jak se učit“
- vnější řízení má stimulovat autoregulaci
- v prepubertě rozvoj metakognitivních strategií
- postupným zdokonalování se žák stává nezávislým na vnějším řízení
- může postupně lépe zvládat své emoce při učení
- postupně aktivní přístup k prostředí pro učení
- rozvoj vázán na rozvoj „já“ (self)
- není ryze individuální proces; utváří se ve spolupráci s druhými (*párové, skupinové, vrstevnické učení...*)
- je to aktivní proces; nelze „předat návod“
- rozvíjí se více při souladu s vnějším řízením
- celoživotní proces (*vývojové změny a jejich integrace*)

(Mareš, 1998)

Teorie

- přehled vlivných teorií – Čáp, Mareš, s. 508 (...)
 - př. teorie cyklických fází (Zimmerman, 1998)

Autoregulace v praxi - *uvažování*

(Zimmerman, Schunk)

Začátečníci

- cíle chaotické, nespecifické
- orientace na výkon, výsledek
- nízké self-efficacy
- nezájem

Pokročilí

- cíle hierarchické, specifické i perspektivní
- orientace na proces učení
- dostatečně vysoké self-efficacy
- vnitřní motivace

Autoregulace v praxi

- *provádění a volní kontrola*

(Zimmerman, Schunk)

Začátečníci

- mají nejasný plán
- nedůvěřují si, používají sebesnižování
- kontrolují jen výsledky

Pokročilí

- mají jasný plán
- věří si
- kontrolují průběh i výsledky

Autoregulace v praxi - *sebereflexe*

(Zimmerman, Schunk)

Začátečníci

- vyhýbají se sebehodnocení
- příčiny úspěchu a neúspěchu hledají ve svých schopnostech (neovl.)
- reagují na sebe negativně
- v měnících se podmínkách zmatení

Pokročilí

- snaží se o sebehodnocení
- příčiny úspěchu a neúspěchu hledají v použité strategii (ovlivnitelné)
- reagují na sebe pozitivně
- dobrá adaptace i měnícím se prostředím

Výkon a jeho souvislosti

- cíle, které si žák stanovuje
- autoregulace
- výkon (průběh)
- motivace

ovlivněny i kontextem

Vedení k autoregulaci

- není možný pouhý „nácvik“; nutný rozvoj „já“
- zdroje
 - *sociální*
 - *osobnostní*
 - *situační*
- cílený nácvik:
 - *vyučování strategiím, praktické provádění a. strategií, zpětná vazba o účinnosti a. strategie, monitorování sebe samého, sociální opora, sebereflexe*

Metody

Pod vedení učitele

- verbální instruování
- předvedení vzoru (*nápodoba*)
- supervize
- reciproční vyučování
- podpůrné vyučování
- transakční vyučování

S vrstevníky

- vrstevnické učení
- kooperativní učení
- skupinové učení

Využití techniky

- CAL systémy

Pod vedením sebe samého

- sebemonitorovací protokoly
- žákovský deník
- domácí příprava
- samostatná praxe

Možnosti při diagnostice –

můžeme sledovat:

- Kognitivní učební strategie
- Metakognitivní strategie
- Strategie vedoucí k poznání sebe samého
- Motivační strategie

nejlepším empirickým postupem je
kombinace kvantitativního a
kvalitativního přístupu

Záznamový arch (Lan, 1998)

Kapitola	1	2	3	4	5(...)
Klíčové prvky učiva					
<i>Celkový čas věnovaný učení z textu</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový čas věnovaný řešení úloh</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový čas věnovaný diskusi o učivu</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový čas věnovaný věnovaný učivu ve škole</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Celkový učební čas ve všech předchozích formách činnosti</i>					
<i>Z toho aktivní učební čas</i>					
<i>Vnímaná výsledná kompetence</i> <i>(práce s daným prvkem učiva – 1 bod min.; 10 max.)</i>					
Celkový čas a aktivní učební čas					